

Комисијата за жалби при Советот за етика во медиумите на Македонија (СЕММ), на седницата одржана на 28-ми октомври 2022 година, врз основа на примена жалба од Силвана Кржовска, го донесе следното:

МИСЛЕЊЕ

Текстот на интернет – порталот „МКДенес.мк“, насловен „Урнебесно видео: Данела се шлае со директорката, а ГЛУВЦИ растураат низ ЈБТ“, отстапува од професионалните и етички стандарди.

ЖАЛБА

До извршната канцеларија на Советот за етика во медиумите на Македонија (СЕММ), на 7-ми октомври 2022 година, Силвана Кржовска, преку полномошник, адвокат Андреа Петрова од Адвокатско друштво „Менкиновски“, поднесе жалба за текстот со наслов „Урнебесно видео: Данела се шлае со директорката, а ГЛУВЦИ растураат низ ЈБТ“, објавен на 18-ти септември 2022 година на интернет – порталот „МКДенес.мк (www.mkdenes.mk)

Во жалбата се наведува дека оспорениот текст содржи неточно и нефер известување, незастапена втора страна, необјавување на извинување побарано од жалителот, мешање на факти и мислење, вест и коментар, повреда на начелото дека ако новинарот е спречен да дојде до бараната информација, тој има право за тоа да ја информира јавноста и нетранспарентност на онлајн медиумот. Во овој контекст, подносителот на жалбата упатува на повреда на членовите 1, 2, 3 и 13 од Кодексот на новинарите на Македонија и отстапување на член 19 од Насоките за етичко известување во онлајн медиумите.

Жалителот посочува дека во текстот се изнесени неточни информации и апсолутна пристрасност во информирањето, со кои била евидентна намерата на онлајн медиумот да им наштети на честа и угледот на директорката на СУГС Гимназија „Јосип Броз Тито“, Силвана Кржовска. Жалителот забележува и дека објавениот текст не содржи име на автор, како и дека медиумот нема наведено целосни податоци на импресумот.

Подносителот на жалбата, меѓудругото, потенцира и дека на крајот на оспорениот текст е објавено видео, на кое не се гледа ниту датумот, ниту дали истото е направено во просториите на Гимназијата Јосип Броз Тито. Тој смета дека видеото е преземено од социјалната мрежа Тик-Ток, од кое воопшто не можело да се потврди дека е направено во просториите на Гимназијата. Оттука, жалителот реагира дека медиумот воопшто не се обратил до директорката на Гимназијата, Силвана Кржовска, ниту побарале таа да се произнесе околу текстот и објавеното видео. Тој воедно смета дека порталот „МКДенес.мк“ прикрил, односно премолчил важни информации, чие објавување би влијаело врз разбирањето на содржината и формирањето на ставот за личноста на г-ѓа Кржовска, што во случајов, било еднакво на намерно искривување на реалноста и создавање невистини.

Жалителот, во продолжение, наведува дека во оспорениот текст е прекршен и член 13 од Кодексот на новинарите, во делот дека новинарот треба да прави разлика меѓу фактите и мислењата, меѓу веста и коментарот, како и во член 3 од Кодексот, кој налага дека новинарот ќе настојува да биде обезбедено објавување на исправка, деманти и одговор во случај кога ќе биде утврдена неточност на информацијата. Во овој контекст, подносителот на жалбата вели дека порталот „МКДенес.мк“ не го објавил Барањето за извинување и јавно повлекување на спорниот текст, упатено до медиумот од директорката на Гимназијата, Кржовска. Оттука, освен член 3 од Кодексот на новинарите, жалителот смета дека медиумот ги повредил и член 16 од Уставот, како и неколку членови од Законот за медиуми и од Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета.

Во прилог на жалбата, упатена од Адвокатско друштво „Менкиноски“, беше доставено и полномошно од г-ѓа Силвана Кржовска, импринт од спорниот текст и од Барањето за извинување и јавно повлекување испратено до издавачот на медиумот.

ОДГОВОР НА МЕДИУМОТ

Извршната канцеларија на СЕММ, во согласност со членот 14 од Правилникот за работа на Комисијата за жалби, по приемот и разгледување на жалбата, стапи во контакт со интернет – порталот „МКДенес.мк“ и побара да се изјасни по однос на наводите на жалбата.

Медиумот накусо одговори на дел од наводите на жалителот. Од „МКДенес.мк“ потенцираат дека до нив воопшто не било доставено барање за објавување демант, каде што се споменувало името на предметното лице.

„А како би демантирале споделена вистина во јавноста? Нормално дека такви лукративни ликови се служат исклучиво со манипулации, за што ве повикуваме да внимавате на односот со нив. Ве известуваме дека имаме нови сознанија за криминално поведење на истото лице, кои ќе бидат споделени со јавноста следните неколку денови“, се вели во кусиот одговор на медиумот во однос на наводите на жалителката.

МИСЛЕЊЕ НА КОМИСИЈАТА ЗА ЖАЛБИ

Комисијата за жалби утврди дека жалбата е **ОСНОВАНА** и едногласно оцени дека во текстот на порталот „МКДенес.мк“ се прекршени членовите 1, 3 и 13 од Кодексот на новинарите на Македонија.

Член 1: *„Новинарот има право на слободен пристап до сите извори на информирање што се од јавен интерес. Новинарот треба да објавува точни, проверени информации и нема да прикрива суштински податоци и да фалсификува документи. До колку информацијата не може да се потврди, или станува збор за претпоставка, односно шпекулација, тоа треба да се каже и да се објави. Точноста на информацијата треба да се провери колку што е тоа можно“.*

Член 3: *„Новинарот ќе настојува да биде обезбедено објавување на исправка, деманти и одговор во случај кога ќе биде утврдена неточност на информација“.*

Член 13: *„Новинарот треба да прави разлика меѓу фактите и мислењата, меѓу веста и коментарот“.*

*При изготвувањето на мислењето, Комисијата за жалби констатирала дека интернет – порталот „МКДенес.мк“ не е член на Советот за етика во медиумите и на регистарот на професионални онлајн медиуми.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА МИСЛЕЊЕТО

На седницата на 28-ми октомври 2022 година, членовите на Комисијата за жалби ги разгледаа наводите на жалителот и извршија увид во спорните содржини. Најпрво, заклучија дека не можат и немаат право да ги утврдуваат фактите наведени во неа. Надлежност на Комисијата е единствено да ги утврдува етичките и професионалните стандарди во новинарскиот производ.

Се работи за содржина без автор. Текстот е своевидно продолжение на претходна вест за наводна злоупотреба и за незаконски дејствија при јавните набавки од страна на директорката на Гимназијата „Јосип Броз Тито“, Силвана Кржовска, која е и жалител во оваа постапка. Овој пат, медиумот изнесува тврдења дека во средното училиште имало појава на глумци, а на крајот од текстот поставил и видео снимка, која треба да ги поткрепи таквите наводи.

Веста несомнено е од јавен интерес, зашто функционирањето на училиштата, проблемите со кои се соочуваат и евентуалното несовесно работење на директорите се легитимна тема на интерес за новинарството. Сепак, Комисијата се согласи дека новинарскиот пристап на кој „МКДенес.мк“ го обработил текстот ни приближно не ги задоволува основните етички и професионални стандарди.

Комисијата заклучи дека текстот е едностран и тенденциозен. Темата е недоволно истражена и поткрепена со податоци, изборот на факти е селективен и не нуди објективна информација и согледување на сите значајни аспекти на темата. Авторот на текстот воопшто и не се обидел да ја провери информацијата, ниту да добие потврда дека навистина имало глумци во гимназијата. Комисијата се согласи дека објавената видео снимка поставена на крајот од веста, сама по себе, не може да биде доволен аргумент за таквите тврдења, особено што од видео материјалот и не може да се утврди нејзината автентичност и веродостојност, времето кога е направена, ниту дали е направена во просториите на училиштето.

Без разлика на тврдењата на изворот, медиумот морал да покаже резерва, воздржаност, и сомнеж и самиот дополнително да ја истражи веродостојноста и кредибилноста на тие тврдења, наместо да ги пласира како конечна и несомнена вистина.

Авторот не контактирал ниту една од засегнатите страни, во случајов, директорката на училиштето „Јосип Броз Тито“, ученици од гимназијата или пак, Град Скопје, под чија надлежност се средните училишта. Ова уште повеќе што авторот во текстот континуирано поставува и наметнува прашања и за наводно незаконско работење на директорката, а самиот не дава ниту еден одговор.

Оттука, Комисијата утврди дека во содржината на „МКДенес.мк“ е прекршен **член 1** од Кодексот на новинарите. Оваа отстапка е особено нагласена во следните реченици од текстот:

„После откриените финансиски скандали на директорката на ова училиште, фале уште брканица на глумци низ ходниците.“

„Колкава сума и на кој тендер се потрошени средства за таа намена и дали учениците во Гимназијата ЈБТ се изложени на зараза и труење, како резултат на фактот што објектот е полн со стаорци?“

Проверката на податоците и точноста се морални императиви на новинарството, затоа новинарот е должен да ја провери информацијата од што е можно повеќе извори, а најмалку од два меѓусебно неповрзани извора. Постулат на новинарската професија е да се обезбеди сеопфатно информирање, односно да им се даде можност на сите засегнати во новинарскиот производ да го кажат својот став. Ова е особено важно во случаите кога новинарот изнесува сериозни обвинувања или кога некој е предмет на напад и критика.

Во продолжение, Комисијата утврди дека оспорениот текст изобилува и со коментари и лични ставови на авторот, без да се направи јасна дистинкција меѓу фактите и мислењата, меѓу веста и коментарот, што е спротивно и на **член 13** од Кодексот на новинарите. Оваа отстапка е забележлива во следната реченица:

„Дали и таа е една од омилените фирми на директорката Кржовска, која самите колеги од партијата ДОМ ја нарекуваат жената од криминалното крило на партијата?“

Новинарите имаат право на свое мислење, став и вредносен суд, но не смеат сопственото мислење да го претставуваат како факт. Мора да биде јасно разграничено што се факти и информации, а што коментар, претпоставка или став на авторот за да се избегнат дезинформирање и манипулирање со публиката.

Сублимирајќи го горенаведеното, Комисијата оцени и дека медиумот имал обврска, но не го објавил Барањето за извинување и јавно повлекување на спорниот текст упатено од жалителката до издавачот на онлајн медиумот „МКДенес.мк“. Иако порталот во одговорот на жалбата уверуваше дека до нив не пристигнало никакво барање, од увидот во документацијата на жалителот Комисијата утврди дека Барањето навистина било испратено од страна на жалителката, преку нејзиниот полномошник. Иако не се работи за стандарден демант или исправка, Комисијата се согласи дека во отсуство на втората страна во предметната вест, „МКДенес.мк“ имал, пред сè, морална обврска да го објави Барањето за извинување или во најмала рака, соодветно да го прилагоди во форма на реакција.

Оттука, Комисијата констатираше прекршување и на **член 3** од Кодексот на новинарите, според кој, новинарот ќе настојува да биде обезбедено објавување на исправка, демант или одговор во случај кога се работи за објавена неточна на информација или кога во целиот текст се изнесени сериозни обвинувања.

Онлајн медиумите се обврзуваат навремено да ја исправат секоја објавена информација за која ќе се утврди дека не е точна, или да ја дополнат информацијата која е нецелосна. Ова особено се однесува на информациите што некому можат да предизвикаат материјална штета или да нарушат нечиј углед.

Моралната одговорност за неточноста на информацијата паѓа на новинарот и затоа е важно тој самиот да влијае и да обезбеди демант, исправка или одговор во медиумот во кој информацијата е објавена, а чијшто автор е тој. На тој начин, новинарот го штити и сопствениот интегритет, но и интегритетот на медиумот во кој работи. Пожелно е новинарот или медиумот да се извини за грешката.

Комисијата, на крајот, нотираше и дека порталот „МКДенес“ нема импресум, што е спротивно на начелата за транспарентност на онлајн медиумите. Медиумите се обврзувани на својата веб-страница на видливо и посебно означено место да објават Импресум со следниве податоци: име на правното или физичкото лице кое е сопственик на онлајн медиумот, име на одговорното лице, адреса на седиштето, контакт телефони, е-мејл адреса, име на уредникот, состав на редакцијата, како и сите други податоци што ја потврдуваат релевантноста на медиумот и кои му овозможуваат на читателот да упати претставка или жалба за известувањето на онлајн медиумот.

* * *

Во согласност со наведеното, Комисијата одлучи како што е погоре наведено.

Во работата на Комисијата учествуваа членовите Мирче Адамчевски, Сефер Тахири, Мери Јордановска, Теофил Блажевски, Снежана Трпевска, Ердџан Ахмет и Димитар Мицев.

Со почит,
Совет за етика во медиумите на Македонија

Претседател на Комисијата за жалби
Мирче Адамчевски

